

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**У МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»**

28-29 ЛЮТОГО 2024 РОКУ

м. Запоріжжя

УДК 614.253
С69

Редколегія:

Л.М. Боярська – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ, кандидат медичних наук, професор;

І.Г. Утюж – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ, доктор філософських наук, професор;

Ю.В. Котлова – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМФУ;

Д.П. Сенетий – доктор філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Н.В. Спиця – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ;

Ю.О. Ірiogлу – кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМФУ.

С-69 Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині): зб. матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (28-29 лютого 2024 року). – Запоріжжя: ЗДМФУ, 2024. – 312 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

<i>Мисюра С.С.</i> ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ: «CONSUMOR ALIIS INSERVIENDO».....	162
<i>Парченко М.В.</i> ГОЛОВНІ КАТАЛІЗАТОРИ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ВІЙНИ.....	164
<i>Репетун А.К.</i> ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	165
<i>Рогова А.В.</i> ПРОБЛЕМА ТА ПРОФІЛАКТИКА ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ОСОБИСТОСТІ ЛІКАРЯ.....	166
<i>Shundel T.O.</i> PROFESSIONAL BURNOUT SYNDROME OF HIGH SCHOOL TEACHERS AND MEANS OF ITS ELIMINATION.....	167
<i>Янішевський О.Л.</i> ЛЮБОВ ДО ПРОФЕСІЇ ЯК СПОСІБ ПОДОЛАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ.....	169
СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ МЕДИЧНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
<i>Крючко Т.О., Литус С.І.</i> ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ МЕДИЧНОЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	171
<i>Марков Ю.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНТЕРНІВ-АНЕСТЕЗІОЛОГІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	173
<i>Гайдай Н.В., Сюсюка В.Г., Дейніченко О.В., Любомирська К.С.</i> СУЧАСНІ ОСВІТНІ УМОВИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З АНГЛОМОВНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ.....	178
<i>Грищенко О.В.</i> НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ МАЙБУТНІМИ ЛІКАРЯМИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	180
<i>Губка В.О., Вільданов С.Р., Гайдаржі Є.І., Головка М.Г., Охріменко Г.І., Вайло Ю.М. Проценко А.С., Гавриленко Б.С.</i> ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН ВІДЕОКОНФЕРЕЦІЇ ДЛЯ ІСПИТУ НА КАФЕДРІ ГОСПІТАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ.....	181
<i>Дейнега В.А.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНІ ДОШКИ WHITEBOARD MICROSOFT TEAMS ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КЛІНІЧНІЙ КАФЕДРІ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	182
<i>Звягіна Г.О., Потоцька О.І.</i> ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	183
<i>Князєва А.О., Кириченко М.М., Богомолова О.А., Колокот Н.Г., Рослік О.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПРАНТІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	188
<i>Крісанова Н.В., Іванченко Д.Г., Рудько Н.П.</i> ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	190
<i>Кандибей В.К.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЛІКАРЕМ-ВИКЛАДАЧЕМ В УМОВАХ ВІЙНИ, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ.....	191

5. Змішане навчання як інноваційна організація освітнього процесу у закладах вищої освіти України на основі зарубіжного досвіду / Л. Мовчан, Н. Комісаренко. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип.48. Т.2. 2022. С. 89-194.

6. Люїс К.С. Навчання під час війни. Релігійно-інформаційна служба України : веб-сайт. URL: https://risu.ua/ks-lyuyis-navchannya-pid-chas-vijni_n141651 (дата звернення: 24.01.2024).

7. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 22.01.2024).

8. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf> (дата звернення: 30.01.2024).

9. Що таке тьюторинг? : Навчай для України. URL: <https://teachforukraine.org/project-news/shho-take-tyutoryng/> (дата звернення: 25.01.2024).

ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АСПРАНТІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

*Князева Альона Олегівна,
аспірант, кафедра акушерства і гінекології,
Кириченко Михайло Михайлович,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Богомолова Оксана Андріївна,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Колокот Наталя Григорівна,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Рослік Ольга Анатоліївна,
асистент кафедри акушерства і гінекології,
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет*

Вступ. Війна – це специфічна соціальна катастрофа, що впливає на життя всіх верств суспільства і вимагає адаптації до нових умов від кожного. Медичні працівники стають одними з перших цивільних спеціалістів, хто безпосередньо стикається з жахливими наслідками цієї кризи. В контексті такої надзвичайної ситуації, численні соціальні дослідження демонструють, що медичні працівники зазнають не тільки фізичних, але й глибоких психологічних травм. Це відображається як в їх професійній діяльності, так і в особистому житті, підкреслюючи значущість і складність їх ролі у відновленні здоров'я та добробуту в постконфліктний період.

Вивчення досвіду медичних працівників в період воєнних конфліктів на Близькому Сході між 1967 та 1982 роками висвітлює такі проблеми, як нестачу специфічної підготовки та медичних матеріалів, розширення обов'язків за межі офіційних кваліфікацій. Особлива увага приділяється здатності до імпровізації, підтримці міцних командних взаємин та емоційному розвантаженню як ключовим аспектам адаптації до складних умов. Окремо наголошується на критичній потребі в увазі та визнанні зусиль медичних працівників, нестачу якої вони відчували особливо гостро. Це підкреслює необхідність розробки стратегій, які допомагатимуть медичному персоналу ефективно впоратися з екстремальними умовами, включаючи емоційну підтримку та згуртованість команди. Визнання та цінування їх зусиль є критичними аспектами, що сприяють не лише покращенню якості догляду за пацієнтами, але й зміцненню морального духу медичного персоналу в умовах кризи [3, 4].

Критичним фактором, що впливає на стан здоров'я населення України під час воєнного стану, є ситуація у сфері медичного та фармацевтичного забезпечення. Аналіз досвіду 2022 року вказує на неготовність медичної та фармацевтичної галузей до викликів, пов'язаних з пандемією та воєнним станом, що безпосередньо позначилося на доступності ліків для населення та здоров'ї громадян [2].

Враховуючи виклики воєнних криз, ключовим фактором є підготовка викладачів до інтеграції досвіду медпрацівників, які виконували свої обов'язки під час війни, у навчальний процес. Такий підхід не тільки збагачує освіту майбутніх медичних спеціалістів та забезпечує їх ефективнішу підготовку, а й підвищує готовність системи охорони здоров'я до непередбачуваних викликів.

У контексті впливу воєнних подій на медичну та наукову діяльність варто звернути увагу на унікальний досвід Ізета Масича, доцента кафедри медичної освіти, деонтології та медичної

інформатики Сараєвського Університету. Його робота ілюструє, як навіть в умовах війни можливо підтримувати наукову та освітню діяльність. Переживши 1479 днів облоги Сараєво під час війни в Боснії та Герцеговині, між 1992 та 1995 роками, він не лише продовжував академічну та викладацьку діяльність, а й організував проведення десяти наукових конференцій. Незважаючи на важкі умови він не припинив видання журналу «Медичні архіви» і навіть започаткував новий журнал: «Acta Informatica Medica».

Таким чином, умови війни не призвели до зупинки наукових заходів і видавничої діяльності, що було важливим кроком для збереження академічного середовища та поширення інформації про події в Сараєво, а також допомагали зберігати зв'язок Боснії і Герцеговини зі світом [1]. Ці дії підкреслюють непохитність наукового духу та важливість збереження академічного життя та обміну знаннями навіть у найскрутніші часи.

Основна частина. В сучасних умовах війни в Україні, діяльність аспірантів та здобувачів наукового ступеню набуває унікальних особливостей. Вони зосереджені не лише на виконанні наукової-дослідницької роботи, але й впроваджують у науково-педагогічний процес актуальний академічний досвід та досвід медичної роботи, отриманий особисто. Особлива увага повинна приділятися інтеграції медичного та педагогічного досвіду, що включає ряд ключових аспектів.

1. Збір та аналіз даних.

В умовах в воєнного часу аспіранти адаптуються до обмежених ресурсів, модифікуючи методологію дослідження та навчання для оптимального використання доступних матеріалів та інструментів. Стикаючись з обмеженим доступом до клінічних даних, лабораторних досліджень, бібліотечних ресурсів вони розробляють альтернативні підходи до збору й аналізу даних, одночасно забезпечуючи безпеку й етичність своєї роботи в складних умовах.

2. Проблема комунікації.

Перешкоди в міжнародному співробітництві та обміні знаннями впливають на комунікацію та співпрацю серед дослідників, а воєнні дії чинять психологічний тиск на їх ментальне здоров'я, що в комплексі може знижувати продуктивність роботи. Паралельно виникає необхідність у вирішенні складних суспільно-медичних завдань що потребують спільних зусиль фахівців різних областей, що спонукає до активного розвитку міждисциплінарної співпраці.

3. Прикладне застосування результатів дослідження.

Наукові дослідження та практичні рекомендації в умовах воєнного часу набувають особливого значення для вирішення соціальних викликів, впливаючи на суспільство та студентське середовище. Обговорення питань, як наукова робота сприяє вирішенню актуальних проблем, стає ключовим. Важливим аспектом є внесок науково-дослідної діяльності у підтримку та зміцнення системи охорони здоров'я у кризових умовах, демонструючи приклади успішних досліджень, адаптованих до умов війни, та їх вплив на медичну практику.

4. Етичні питання та соціальна відповідальність.

В умовах воєнного часу перед аспірантами постають етичні дилеми у процесі проведення досліджень. Важливо вести дискусії про те, як наукова діяльність відповідає етичним стандартам і як вона сприяє соціальній відповідальності, вносячи свій внесок у мирні зусилля, гуманітарні ініціативи чи вирішення конфліктів.

5. Стійкість і рішучість.

Аспіранти виявляють високу стійкість та рішучість, продовжуючи наукові дослідження навіть у складних умовах, таких як вимушене переміщення з місця проживання, проблеми з безпекою та особисті обставини.

6. Діджиталізація та цифрові інструменти.

Аспіранти активно інтегрують технології дистанційного навчання для підтримки співпраці на відстані серед дослідників, викладачів та студентів. Це включає використання віртуальних платформ для зустрічей, обміну даними та колективного вирішення завдань, демонструючи гнучкість та інноваційний підхід у науковій роботі.

7. Вплив на майбутні дослідження та освіту.

Дослідницька діяльність аспірантів під час війни сприяє визначенню майбутніх напрямів у науці та освіті, враховуючи поточні умови та доступні ресурси. Це дає аспірантам можливість розробити ефективні комунікаційні стратегії для поширення результатів досліджень як в академічних, так і позаакадемічних колах, роблячи свій внесок у розвиток відповідних галузей знань.

Висновки.

Аналіз науково-дослідницької та педагогічної діяльності аспірантів в умовах воєнного часу в Україні наголошує на їх унікальному внеску у розвиток науки та освіти, демонструючи адаптацію до складних умов та подолання викликів. Аспіранти не лише продовжують активно займатися дослідженнями, а й впроваджують новаторські підходи до науково-педагогічного процесу, використовуючи цифрові технології для співробітництва та обміну знаннями. Такий підхід сприяє підтримці академічної діяльності та розширенню меж медичної науки, забезпечуючи важливі наукові відкриття та покращення якості медичної освіти навіть в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Masic I. (2011). The scientific conferences organized during war time (1992-1995) in sarajevo. *Materia socio-medica*, 23(4): 238-248.
2. Pashkov V., Soloviov O., & Harkusha A. (2022). LEGAL CHARACTERISTICS OF PHARMACEUTICAL ACTIVITY UNDER THE EMERGENCY CONDITIONS: PANDEMIC AND WAR. *Wiadomosci lekarskie (Warsaw, Poland : 1960)*, 75(9 pt 2): 2286-2292.
3. Rahimaghaee F., Hatamopour K., Seylani K., & Delfan V. (2016). Nurses' perceptions of care during wartime: a qualitative study. *International nursing review*, 63(2): 218-225.
4. Segev R. (2023). Learning from critical care nurses' wartime experiences and their long-term impacts. *Nursing in critical care*, 28(2): 253-260.

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Крісанова Наталія Вікторівна,

доцент кафедри біологічної хімії,

Іванченко Дмитро Григорович,

професор кафедри біологічної хімії,

Рудько Наталія Петрівна

старший викладач кафедри біологічної хімії,

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

Ось вже майже чотири роки, як у медичній освіті продовжує панувати дистанційна форма навчання. Викладачі кафедри біохімії можуть робити перші узагальнення та висновки про те, що змінилося за ці роки у навчальному процесі? Як змінилися методика викладання, технології проведення лекцій, практичних занять? Як змінилися результати успішності студентів? Чи вплинули запровадження дистанційної форми навчання та війна на соціально-психологічні характеристики студента медичного факультету, на рівень його мотивації у вивченні дисципліни «Біологічна хімія»? Спробуємо відповісти на ці запитання.

Безперечно, запровадження дистанційної форми у навчальний процес змінило тактику та стратегію ведення практичного заняття з біологічної хімії. Насамперед, це стосується проведення лабораторних робіт: тепер формування практичних навичок з дисципліни зводиться до самостійного перегляду студентом відповідного відеофільму та формування навички уміння інтерпретації результатів дослідження тих показників, які мають клініко-діагностичне значення. Вміння вірно оцінювати результат дослідження формується у студента у розмові з викладачем, під час вирішення ситуаційних завдань. Бажано, щоб зміст ситуаційної задачі був якомога ближче прив'язаний до життєвої ситуації, це завжди створює умови для стимуляції інтересу у студента до питання, що вивчається. На жаль, часові рамки практичного заняття не дозволяють викладачеві протягом заняття чітко визначити для кожного студента навчальної групи ступінь участі у такій роботі. А дистанційна форма навчання не дає можливості викладачеві постійно підтримувати зворотний зв'язок із кожним студентом навчальної групи.

Такі форми ведення практичного заняття, як фронтальне опитування або співбесіда, важливі і при дистанційній формі навчального процесу, проте вони виконуються в рамках відеоконференції із залученням інструментів Power Point; Share Point, Stream та іншого програмного забезпечення Microsoft Office. Які проблеми виникають при цьому? Часто буває так, що не всі студенти мають можливість приєднатися до команди навчальної групи. Причини різні: немає інтернету, немає енергозабезпечення, повітряна тривога з наступним обстрілом місцевості знаходження студента чи викладача. Заняття йде у відеозаписі, його можна відсутнім студентам переглянути у зручний час та ознайомитись із пропущеною інформацією. Але чи всі студенти це роблять? Відсутність у студента